

Saarde Sõnamid

Nr 9 (99) Teisipäev, 15. september 2009

Hind 5 kr

Ühisvee ja -kanalisatsiooni ehituse hetkeseisust

Rääkides Kilingi-Nõmme linnas toimuvatest kaeve- ja torutöödest, peab alustama täiesti algusest. 2006. aastal tellis Saarde Vallavalitsus Ühisvee ja -kanalisatsiooni arengukava, mis pani paika ühisvee ja -kanalisatsiooni edasised arengusuunad eelolevaks 13 aastaks. Seda aluseks võttes tellisime AS Alkranelilt kesklinna osa eelprojekti. Küsimusele, miks vaid kesklinna osale, on vastus: terve linna eelprojekti koostamine oleks võtnud liialt palju aega ja me poleks saanud esitada projektitaotlust 2008. aastaks Keskkonnainvesteeringute Keskusele (edaspidi KIK) tema poolt välja kuulutatud tähtjaks. Eelprojekt sai õigeaegselt valmis ja meie esitatud projekt sai KIK-i poolt rahastuse heakskiidu. Vallale jäi kohustuseks tasuda kogu objekti eest 1,15 miljonit ja KIK eraldas omalt poolt 8,66 miljonit krooni. Järgmine samm oli välja kuulutada avalik riigihange kesklinna osa ehituseks koos projekteerimisega. Meie poolt määratud tähtjaks laekus pakkumisi 10-lt erinevalt firmalt ja nendest odavaim oli Amaks AS oma, kes peale nende kasuks otsuse tegemist koheselt ka asus olemasolevaid trasse ja kaeve mõõdistama. Edasi järgnesid oma pakkumise hinna järgi Facio Ehituse AS, Merco Ehitus AS, Veetee OÜ jne. Kõikidel pakkumise tegijatel oli õigus viibida pakkumiste avamise juures. Amaks AS pakkumises polnud selle avamisel esitatud projektijuhi diplomi koopiat ja samuti oli nende kvaliteedijuhtimise süsteemi kirjeldus üleval internetis eraldi lingina, aga mitte paberkandjal pakkumise juures. Puuduvad dokumentide koopiad tellis vallavalitsus Amaks AS-lt täiendavalt ja need on ka olemas. Loetud esimatele puudustele viidates aga kaebas Facio Ehitus AS valla otsuse võitjaks kuulutada Amaks AS riigihanke kohusse ja sai seal võidu. Riigihanke vaidlustuskomisjoni kohtuotsusest

tulenevalt oli Saarde Vallavalitsus sunnitud oma eelneva otsuse tühistama ja uueks võitjaks kuulutama Facio Ehitus AS.

6. märtsil sõlmiti Saarde Vallavalitsuse kui Tellija ja Facio Ehitus AS kui Töövõtja vahel ehitus- ja projekteerimise töövõtu leping nr 987. Projekteerimise tähtjaks lepitati kokku 30. mai ja ehituse lõpptähtajaks 15. oktoober. Tegelikult anti vallale ehitaja poolt täielik projekt üle alles 1. juulil ja kaevetööd algasid 21. juulil. Juba 28. juulil oli vallavalitsus sunnitud ajutiselt peatama ehitaja töö Karja tänaval, kuna ehituse kvaliteet ei vastanud Tellija nõuetele. Ehitajale anti aega praagi parandamiseks 1. augustini. Loetelu, milles ehitaja eksis Tellija nõuete vastu, oleks liialt pikk ja tehniline, aga suurimad puudujäägid olid trasside ehitused valele kõrgusele ja kaugusele ning tagasitäiteks kasutatav vale fraktsiooniga pinna. Vigade parandamiseks antud tähtaega pikendas vallavalitsus kolm korda ja viimane tähtsime nõuetele vastavate trasside üleandmiseks oli 27. august. Määratud tähtjaks ei suutnud Töövõtja Karja tänava trasse valmis ehitada Tellija hankes määratud nõuete kohaselt. Kõike eelõeldut arvesse võttes ja arvestades ebakvaliteetse ehituse jätkumist ka teistel tänavatel, saatis Saarde Vallavalitsus Facio Ehitus AS-le avalduse projekteerimis-ehitustööde lepingust nr 987 ülesütlemise kohta. Üleskaevatud tänavatel anti aega lõpetada olemasolevad kaeve- ja ehitustööd ja anda need vallale üle 25. septembriks. Ehitaja seepeale arvas heaks kogu tehnika tänavatelt ära viia, lükkas kaevikud kinni, pühkis Turu tänava asfaldiaäred mullast puhtaks ja lahkus. Märkusena siia juurde, et artikli kirjutamise ajaks, 8. septembril 2009. a., puudus Tellijal veel dokumentatsioon, et Karja tänava trassid, mida kohati on 7 korda ümber kaevatud ja parandatud, asuvad ettenähtud kohtades

ja taluvad etteantud survet.

Vastavalt lepingule kandis Saarde Vallavalitsus ehitajale üle 1,15 miljonit krooni peale projektdokumendi ülevõtmise 1. juulil. Teine osamakse oleks lepingu kohaselt pidanud toimuma augusti algul suurusjärgus 5,4 miljonit. Kuna ehitaja selleks tähtpäevaks ei suutnud ainsatki meetrit trasse valmis ehitada ja Tellijale üle anda, siis pole ta vallalt ega ka KIK-lt rohkem raha saanud.

Ka kõige halvemas unenäos ei osanud vallavalitsus tööde tellijana ehitaja sellist käitumist ette näha. Töövõtjate leidmiseks on olemas kindel reglementeeritud protseduur (Riigihanke seadus) ja omal vabal tahtel valitud ehitajaga lepingu sõlmimine on välistatud, seetõttu ei saanud vallavalitsus sõlmida ka ehituslepingut talle teada/tuntud ja korralikku ehituskvaliteeti pakkuva firmaga. Loomulikult oli päris suur risk just valimiste aastal sellise suuremahulise, aga samas ka keeruka ja elanikele palju ebameeldivusi tekitava objektiga alustamine. Tõsiasi on aga see, et Kilingi-Nõmme linna mahajäämus ühisvee ja -kanalisatsiooni trasside ehituse osas on suur ja iga kaotatud aasta aina suurendab rahulolematute elanike arvu. Lootsime oktoobriks

Karja tänaval on torud maas.

kõik kesklinna osa trassid maasse saada, aga tegelikkuses vaata- vad praegu mitmel tänaval vastu maast välja turritavad toruotsad ja mõnes kohas ka üleskaevatud tänavad ja kaevikud. Omalt poolt saan vaid kinnitada, et pigem jäägu sel aastal trassid ehitamata, kui et laseme Töövõtjal oma tööd teha ligadi-logadi ja hiljem oleme tõsiasi ees, et veetrassid ei pea survet ja kanalisatsioonitrassid voolavad vales suunas või külmuvad talvel kinni. Ehitatavad trassid peavad vastu pidama vähemalt 50 aastat ja min- geid järeleandmisi nende paigaldamise kvaliteedi osas me teha ei lase. Vastasel korral peaks meie elanikud, kohaliku vee ettevõtte kaudu, oma rahadega hakkama ehitaja praaki parandama ja see oleks juba karjuv ülekohus nii inimeste kui valla rahakotile.

Artikli kirjutamise ajaks on jõus Saarde Vallavalitsuse korraldus nr. 16.2-3/186 „Õelda erakorraliselt üles Projekteerimis-ehitustöövõtu leping nr. 987 võttes aluseks Lepingut p. 13.2.1.(töövõtja on

rikkunud oluliselt mõnda Lepingust tulenevat kohustust, s.o. Tööd on teostatud puudusega ning puuduste kõrvaldamine ei ole võimalik või see ebaõnnestub või kui Töövõtja õigustamatult keeldub puuduste kõrvaldamisest;) ja p. 13.2.2. (Töövõtja on rikkunud mis tahes muud Lepingust tulenevat olulist kohustust ning ei ole rikkumist kõrvaldanud Tellija poolt antud mõistliku täiendava tähtaja jooksul)“.

Praegu otsime võimalikke edasiviivaid lahendeid objektile tööd jätkamiseks. Kas on selleks uus riigihange ja uued pakkumised või jõuame Facio Ehitus AS-ga mingile uuele lahendile teiste töötajatega – seda kõike näitab lähitulevik. Kindlasti pole aga Kilingi-Nõmme keskkonnakohaks, kus suvalise firma selleks päevaks leitud ajutiste töötajatega õpiks vee- ja kanalisatsioonitorustike ehitust neid taas ja taas üles kaevates ja uuesti ehitades ning meie elanikke nädalateks kaevikute taha sundides.

ANDRES KUKK

Kuidas suured kaevetööd ka linna haljastusele mõjuvad?

Sellele küsimusele vastab alljärgnevalt Saarde valla keskkonnaspetsialist Eesi Kolla:

Vee- ja kanalisatsioonitrasside projekti graafilises osas on märgitud ära trassid ja ka lähemad puud, kuid millised neist tuleb maha võtta, otsustatakse alles siis, kui kaevamise tööjärg sinnani jõuab.

Planeeritud pole ühegi puu mahavõtmist, kuid paratamatult mõned siiski peavad langema. Kui kraav on puu juurekaelale lähemal kui 2 m, muutub puu varisemisohtlikuks ja pahanduse ennetamiseks ta parem langetatakse.

Mõnel puul tuleb kärpida alumisi oksa, mis kaevetöid segavad. Iga puu raie kooskõlastatakse vallaga. Vana tõde, et pole head ilma halvata, kehtib ka siin. Saame puhta vee, kuid kaotame kõrghaljastust.

Kõrvallähtel on puid vähem ja seetõttu lihtsam, kuid Pärnu tänava all on mure.

Kaevetöödega kahjustatud haljastus heakorrastatakse vastavalt tööprojektile.

SS

Õnnetu Turu tänav.

Hea Saarde valla rahvas!

Aeg on möödunud kiiresti ja esimesed neli aastat ühises uues vallas hakkab lõppema. Alles see ju oli, kui kolme omavalitsuse volikogud otsustasid, et on mõistlik 2005. a. valimistega leivad ühte kappi panna. Olin kindel siis ja olen ka praegu, et see oli ainuõige otsus. Kindlasti oli siis inimesi, kellel olid hirmud ühinemise ees. Kardeti, et süveneb ääremaastumine, suureneb bürokraatia ning „suur poliitika” tungib peale ja vallutab terve mõistuse. Kas nii on juhtunud?

Olen veendunud, et nii pole läinud. Vastupidi, ühine vald on muutunud oluliselt tugevamaks ja arenevõimelisemaks. Siinkohal võib tuua julgelt näiteid, kuidas viimase paari aasta jooksul on valminud vallarahvale väga südamelähedased ja vajalikud objektid. Selleks on Vabadussõjas langenud sõdurite mälestuseks taastatud monument ning uus kaasaegne spordihoone vallakeskuses Kilingi-Nõmmes. Nende vajalikkuses ei kahelnud ka varem keegi ja unistused kestsid juba aastaid, aga reaalsuseks muutus see alles ühinenud valla ühisel nõul ja jõul.

Kindlasti pole suurenenud ka ääremaastumine. Valla toel on soodustatud jätkuvalt külakeskuste arengut ja kindlustatud need internetiühendusega. Samuti on investeeritud viimastel aastatel tublisti teedesse ja tänavatesse. Seda nii remondi näol kui ka kruusateede tolmuvaibaks muutmisel. Eraldi tuleks ära märkida riigi abiga rajatud Kilingi-Nõmme ja Allikukivi vaheline kergliiklustee, mis liikluse ohutuse seisukohalt hädavajalik jalakäijatele ning jalgratturitele. Eriti meelepärane on antud tee ka spordiharrastajatele. Hea meel on selle üle, et Tali külla pääseb nüüd mustkatttega teed mööda kahest suunast. Mis on maainimese jaoks veel tähtsam, kui korras teed ja ühendus muu maailmaga.

Saarde valla elanikele väga oluliseks tuleb lugeda ka korraldatud jäätmeveole üleminekut. Juba mõnda aastat tuleb prügiauto jäätmekonteinereid tühjendama igasse metsatalusse. Mitte kõik omavalitsused Eestis pole seda veel suutnud.

Probleemse teemana võib välja tuua Kilingi-Nõmme linna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni väljaehitamise. Töödega on küll alustatud, kuid riigihanke võitja pole kahjuks siiani oma lepingust tulenevaid kohustusi täitnud. Uue hanke läbiviimine nõuab aga aega ja rahva kannatust. Kindlasti on need tööd valla arengus lähiaastate ühed olulisemad, sest sellest sõltub rohkem kui kahele tuhandele inimesele puhta vee saamine. Seejärel ootavad järke Tihemetsa aleviku torustikud.

Kõik see on toimunud meie ühise valla ühisel jõupingutusel. Siinkohal tahaksin tänada kõiki volikogu liikmeid ja vallavalitsuse töötajaid tehtud töö eest. Kindlasti tuleb ära märkida ka kõigi valla allasutuste, nagu koolid, lasteaiad, raamatukogud jne. tubli töö. Oleme ühiselt arenenud parema tuleviku suunas.

Nüüd siis küsimus, kuidas edasi? Kõik me teame, millises seisus on täna maailma ja Eesti majandus. Seega oleks vastutustundetu inimestele lubada lähiaastatel suuri pudrumägesid ja piimajõgesid. Kes seda teeb, see minu arvates valetab. Kindlasti teeb vald kõik endast oleneva, et elu kvaliteet vallas ei halveneks, vaid säiliks vähemalt samal tasemel. Eriti murettekitav on muidugi üha kasvav tööpuudus nii vallas kui kogu riigis. Kindel on ka see, et ühel päeval saame kriisist üle ja majandus hakkab taas kasvama. Aga on asju, millega saavad kõik elanikud oma koduvalda paremaks muuta ka MASU ajal. Me saame oma koduümbruse kaunimaks muuta, nii lähemal kui kaugemal. Selleks piisab põhiliselt heast tahtest. Selles osas on meil perspektiivi nii riigi, omavalitsuse kui ka eraisiku tasemel.

Ma arvan, et meie loosungiline eesmärk ei peaks olema viie rikkama Euroopa riigi hulka saamine. Aga kindlasti oleme juba täna ja kõnnime edasi teel arenenud riikide hulka.

Jõudu Teile kõigile sellel teel!

VÄINO LILL

Saarde Vallavolikogu esimees

Saarde Vallavolikogusse kandideerijate nimekiri

Eesti Reformierakond

101 Marko Mei	137 Mae Annast
102 Paavo Ruzitš	138 Evald Tamsalu
103 Reigo Alp	139 Indrek Talts
104 Sten Vabrit	140 Väino Lensment
105 Ivika Jürgenson	141 Haivar Kielas
106 Allar Busch	142 Gen Arro
107 Ott Saarsalu	143 Kristo Song
108 Anni Kull	144 Alvar Pärtel
109 Tanel Vassiljev	145 Vladimir Ruzitš

Valimisliit „Saarde“

110 Leelo Allik	146 Lehti Meerents
111 Ivo Arumäe	147 Signe Post
112 Ain Iloste	148 Mare Pärna
113 Kert Jefimov	149 Ville Vinkel
114 Ivo Jürgenson	150 Ülo Liblik
115 Mai Kaldma	151 Rita Kingla
116 Peep Kaljuste	152 Aivar Kartau

Eesti Keskerakond

117 Rein Kohv	153 Aarne Link
118 Ly Kuningas	154 Hugo Tomson
119 Tiina Kuum	155 Kalju Jürisoo
120 Agu Leivits	156 Aleksander Vilinurm
121 Väino Lill	157 Aleksander Lind
122 Aita Matson	158 Ago Jürgenson
123 Alar Oks	159 Andres Puusepp
124 Tiit Olde	160 Jaan Nurm
125 Enno Pärn	161 Raido Kirschbaum
126 Karl Ruukel	162 Eve Vaikmaa
127 Valdur Salupõld	163 Andrus Karotamm
128 Õie Taelma	164 Reine Klettenberg
129 Heiki Ärm	165 Maie Kiviselg

Valimisliit „KODUVALD“

130 Kalle Song	166 Heli Linn
131 Avo Tursk	167 Endel Pärnpuu
132 Elvi Sikk	168 Kersti Õilsalu
133 Mare Kurri	169 Siim Ruzitš
134 Evi Lapp	170 Meeri Vilinurm
135 Peep Paimre	171 Urmas Abram
136 Erli Aasamets	172 Pilvi Mägi
	173 Aimi Kollamaa

Kohaliku omavalitsuse volikogude valimised toimuvad 18. oktoobril 2009. a. Uusi kandidaate enam registreerida ei saa, kuid lehe ilmunise ajaks võib mõni kandideerija olla loobunud. Kandidaatide registreerimisnumbrid seetõttu ei muutu. Valimisedelile tuleb kirjutada Teile sobiva kandidaadi registreerimisnumber. Kokku valitakse 17 volikogu liiget.

SS

Ootame lugupeetud eakaid vallakodanikke tähistama rahvusvahelist eakate päeva 02. oktoobril Kilingi - Nõmme klubis kell 11. 00. Külla tuleb laulja Toomas Anni.

Saarde Vallavalitsus

Ettevõtete andmebaasi kantud firma OÜ V. I. P. telefoninumber on vaele. Õige number on **53 662 248**. SS

**B k
a e
l t
t t
i
2009**

Nostalgiline pildike Livonia jalgrattamatkast.

Kuidas meie 20 aastat tagasi Balti ketis seisime

Kui lugesin Saarde Sõnumitest Balti ketiga seotud meenutusi, siis tekkis kohe tohutu tahtmine oma muljeid ka jagada.

Tihemetsa Sovhoostehnikumi rahvas läks vabadust tooma kohe mitme oma asutuse bussiga, kuid ma teadsin juba ette, et nende peale ma ei jõua. Aga tollases Pärnu rajoonilehes kirjutati, et liinibusside marsruute mööda sõidavad ka n.ö eribussid, mis viivad tee ääres ootavaid inimesi Balti ketti. Nende busside eritunnuseks olid põlevad tuled ja olemasolul prožektorgi (tollal ei nõudnud liikluseeskirjad päevasel ajal tuledega sõitmist), ning neid busse võib käeviipega ükskõik kus tee ääres peatada.

Panangi oma 11- ja 12aastase tütre rahvariideisse ja läksime hea õnne peale bussijaama. Mõne aja pärast paistiski eemalt buss, mille prožektor kiirgus isegi päikesevalguses kätte paistis. Bussi ette ja küljele oli kirjutatud Anelema karjäär. Ja see peatuski. Esimestel istmetel olid kastid

õuntega soovijate tarbeks ja mulle pakuti termosist kohvi. Nägin neid inimesi esmakordselt, kuid tunne oli selline, et olen sattunud lähedaste sugulaste seltskonda.

Meid viidi Karksi-Nuia ja Viljandi vahelisele teelõigule kuhugi oru jalamile. Oli pisut aega ümbrust silmitseda, tüdrukute rahvariided korda sättida ning seismise positsioon välja vaadata. Seal metsavahelisel teelõigul oli rahvast nii palju, et ei tekkinud kahtlustki, kas kätest kinni hoidma ulatub. Mingil hetkel mürises meist üle helikopter. Siis sõitis veoauto mööda, suur loosung peal. Loosungile oli kirjutatud: „Mine koju, idanaaber, võta kaasa sirp ja haamer!“ Ma veel mõtlesin ehmunult-uhkelt, et selline tekst: kõik õeldud, mis vaja, ja nii diplomaatilis-korrektelt. Läks veel pisut aega, tüdrukud muutusid juba rahutuks, et igav.

Lõpuks tuligi korraldus kätest kinni võtta ja jääda ootama Tallinna poolt Heinz Valgu

lausungit, mida „telefoniketina“ edasi pidi hüütama. Teate, kuidas see sõnum tuli? Nagu merekohin või –müha! Hetkeks inimkett vakatas ja vaatas Viljandi suunas: kas vaikse ilmaga on tormituul tõusmas? Oli tunne, et tegemist on mingi loodusnähtusega. Ja siis oli kuulda sõna: vabadus! Sellele mõeldes käivad veel praegugi külmavärinad üle. Ja see joovastus, millega igauks oma panuse andis, et sõnum liiguks, lendaks ja paisuks!

Ja siis oli äkki kõik läbi. Aga polnud tahtmist lihtsalt taasi sõita. Inimkett pidi piiri Lätimaa poolele ületama Lillis, mõnisteist kilomeetrit Karksi-Nuiast edasi. Oli infot, et piiri äärde on püsti pandud hiiglaslik lõke. Ja nagu ühest suust tuli ettepanek: lähme Lilli! Kiiresti pandi bussile hääled sisse ja sõit läks piiri poole. Me ei saanud kahjuks Nuiast kuigi kaugele: tee piiri äärde oli nii umbes kui umbes. Ja õige varsti selgus, et nii suure masinaga pole ka tagasi võimalik pöörata. Karksi-Nuia saime 7 km bussiga tagurpidi sõites! Alles

siis avanes võimalus bussil õige ots ette keerata. Mu tütar del polnud ammu enam igav. Kusjuures ei teinud nad ju mitte midagi oma igavuse peletamiseks. Aga ümberringi oli mingi kummaline er-gastav-eeterlik meeleolu, mis nakatas.

Augustiõhtud lähuvad kiiresti hämaraks. Saabuvast pimeduses tagasi Tihemetsa poole sõites oli mul tunne, et Jüriöö ülestõusu märgutuled on igas õues. Nii palju tõrvikuid ja lõkkeid oli maa-kodude õuedes! Muist rahvast oli oma tulelontidega suure tee äärde tulnud. Mu tüttred lugesid üksteise võidu, kummalt pool teed rohkem tule-silmi kokku saavad.

Kakskümmend pikka aastat ongi möödunud. Ühest Balti ketis algul igavust tundnud plikatirtsust on ajakirjanik saanud, teisest insener-linnaplaneerija. Kui nüüd, ükskõik kus, tuleb juttu Balti ketist, on nad alati uhkusega meenutanud: meie olime ka seal!

AITA MATSON

Kilingi-Nõmme Muusikakool - veerandsada

25 aastat tagasi 1. septembril avas esmakordselt ukse Kilingi-Nõmme Muusikakool. Seetõttu tähistamegi oma sünnipäeva aasta läbi erinevate toredate üritustega.

Avaaktus oli sel aastal üllatusega! Lapsed mängisid kannelt ja laulsid pillimängu saatel vahvaid rahvalikke laule. Nimelt palusime õpetaja Reine Niinel viia läbi 31.augustil meie lastele toredad pärimusmuusika töötoad. Tundus, et lapsed nautisid kandle sõrmitemist, sest aktusel esitasid nad oma õpitut ja võitsid kõikide kuulajate südamed. Pärast aktust tulid mulle mitmed ettepanekud lapsevanematelt, et võiks taolisi töö-tubasid korraldada ka täiskasvanutele. Siit mõt-teid edaspidiseks – loomulikult võiksid ka täis-kasvanud tulla meie majja kätt proovima erinevatel pillidel.

Juubeliaasta tähistamist alustati juba kevadel 25. aprillil kontserdiga Kilingi-Nõmme Klubis. Kahe poolega kontserdil astusid üles nii väiksed kui ka suured. Esimeses pooles esinesid solistid ja teises pooles ansamblid. Kerttu Liisa Sepp ja Kristel Tallo olid meie tublid konferansjeed, kes esinejate vahel viisid läbi „muusikalise teoreetilise kursuse“, kus tutvustati kuulajatele mitmeid muusikaalaseid termineid – oli see ju ikkagi kooli juubel! Koolis on aga kombeks anda edasi teadmisi ja oskuseid ning nendega me seekord kitsid ei olnud. Loodan, et kuulajatel oli huvitav. Suur osa publikust koosnes meie vilistlastest, kellega hiljem kohtusime klubis sünnipäevatoriti süües ja vanu aegu meenutades.

Aasta esimesel poolel panime rõhku osavõtu-le klaverimängijate regiooni konkursist. Algaval õppeaastal oleme võtnud endale suure kohustuse viia läbi regiooni muusikakoolide akordionistide konkurss. See üritus toimub iga kahe aasta järel ja Kilingi-Nõmme Muusikakoolil on au seda korraldada esmakordselt. Meie lapsed on konkurssidel olnud alati edukad ning esinenud oma kooli vääriliselt. Siinkohal tahan avaldada kiitust ja tunnustust meie kolmele klaveriõpilasele, kes

läbisid kevadel konkursitule Pärnus. Need olid Anett-Hildegard Laarmann, Kerttu Liisa Sepp ja Marie Kuningas. Järgmisel kevadel aga saadame tulle akordioniõpilased – edu neile!

Juubeliaasta vääriline on ka sündmus, et Romet Osipov alustas meie koolis tööd kitarriope-tajana. Romet on nimelt esimene Kilingi-Nõmme Muusikakooli õpetaja, kes on meie kooli vilistlane. Edu talle ja edu meile kõigile, kes me kollases ja armsaks saanud muusikakooli majas musitseerime, õpime ja õpetame ning kontsertidel oma oskuseid ka teie kõigiga jagame. Kallis Saarde valla rahvas, te olete alati meie kontsertidele oodatud - toimuvad need siis meie majas, klubis, kirikus või mujal.

KÜLLI KELU

Kilingi-Nõmme Muusikakooli direktor

Juubelikontserti meenutab vilistlane Kadri Karon

Nüüd kui Kilingi-Nõmme Muusikakooli juubelikontserdist on möödas natuke rohkem kui 4 kuud, mis mulje sulle kontsert jättis?

Kontsert jättis väga hea mulje. See oli nauditav nii muusikalises kui ka emotsionaalses mõttes. Mõnusa vaheldusrikkuse tagasid erinevas eas muusikud, mitmesugused instrumendid ja muusikakooli õpilaste harivad-humoorikad sõnalised vahepalad etteastete vahel. Kiitus kõigile muusikakooli õpetajatele ja neile, kes kontserdil üles astusid!

Esmakordselt oli eksperimentaalkorras kokku kutsutud vilistlaste akordioniorkester, kuidas suhtud sellisesse ettevõtmisesse?

Eksperimenti võib lugeda igati kordaläinuks. Paljud meist ei olnud juba päris pikka aega pilli käes hoidnud, kuid vaid paar tundi enne kontserti kokku tulnud orkestri igati õnnestunud esinemine andis tunnistust sellest, et pillimäng on nagu rattasõit – kui kord selgeks õpid, ei see siis enam unune. Igatahes oli ühine musitseerimine meie, vilistlaste jaoks vahva ettevõtmine ja loodetavasti kordame seda kunagi veel.

Kas vastab ka tõele, et just see on põhjuseks, et sellest sügisest, 19 aastat hiljem, oled taas muusikakooli orkestri koosseisus?

No võib küll nii öelda, jah.

Kui suure tõenäosusega leiab tulevikus sinu tütar tee muusikakooli, õppimaks mõnd instrumenti?

Olen veendunud, et igasugune huvitegevus tuleb lapsele kasuks tema inimeseks kasvamise teel. Olen väga rõõmus, kui minu laps leiab raja muusika juurde. Pillivalik on meil kodus suur, eks aeg

sellest on juba kuus aastat möödunud, kui ma esimesse klassi astusin. Esialgu oli ikka närv sees, aga nüüdseks olen mõistnud, et muusikakooli astumine on mu elu üks parimaid otsuseid, mis ma siiani teinud olen.

Millisena kujutad ette ideaalset muusikakooli?

Kadri: Muusikakool on minu jaoks olnud ja on siiani piisavalt ideaalne koht, kus muusikalist haridust omandada.

Helen-Carol: See ongi minu jaoks ideaalne

Juubelikontserdil esinesid Kerttu-Liisa Sepp ja Kadri Rea bändi saatel.

näitab, kas ja millisega neist ta soovib sõbraks saada.

KATRE TEEARU

Muusikakooli elust ja olust mõtisklevad õpilased Kadri Rea, Anett-Hildegard Laarman ja Helen-Carol Sepp

Kuidas leidsid tee Kilingi-Nõmme muusikakooli?

Kadri: Nähes, kuidas mu onutütar klaverit harjutab, tekkis ka endal soov osata mõnd pilli mängida. Rääkisin oma plaanidest perele ja nii see läks.

Helen-Carol: Kui ma veel lasteaias olin, käis õpetaja Külli meile Kilingi-Nõmme Muusikakooli tutvustamas. Õhtul rääkisin sellest emale ja ta leidis, et ma peaksin kindlasti seda võimalust proovima.

Anett: Mu vend oli juba aasta aega oma vaba aega klaverimänguga sisustanud. Tema eesku-jul tärkas ka minus huvi seda instrumenti osata. Ka mitmed minu sõbrad plaanisid muusikakoolis õppima hakata ja ega minagi nendest kehvem ei kavatsenud olla.

Kirjelda muljeid, mis valdasid sind esmakordselt muusikakooli astudes?

Kadri: Olin põnevil, samas ka natuke hirmul, sest mul polnud mingit ettekujutust, mis mind ees hakkab ootama.

Helen-Carol: Esmapäeval olin närvis, aga tegelikult oli seal väga tore ja hiljem mõistsin, et olin pabistanud ilmaaegu.

Anett: Kahjuks kõike detailselt ei mäleta, sest

muusikakool!

Anett: Ausalt öeldes ei soovigi ma midagi muuta, kõik on just nii nagu peab. Kunagi sai sõbrannaga naljatatud, et üks kena ja noor meesõpetaja võiks ka mõnd instrumenti õpetada - nüüdseks on see soov täitunud.

Kuidas on muusikakool mõjutanud sinu mõtteid tuleviku suhtes?

Kadri: Erinevaid ideid on muusikakool kindlasti juurde andnud.

Helen-Carol: Soovin tulevikus saada akordioniõpetajaks.

Anett: Muusikakool on mind tuleviku suhtes mõjutanud nii palju, et nüüd tean kindlasti, et ma tahan ka tulevikus muusikaga tegeleda. Tegelikult ma usun, et tänu muusikale ootab mind suur ja lai tulevik. Muusika on see, mis mind köidab ning hea enesetunde tekitab.

Mis oli sinu jaoks huvitav pärimusmuusika õpitoas?

Kadri: Kandle õppimine oli väga paeluv. Emotsioonid, mis mind hiljem valdasid, olid meeldivad. Tulevikus, kui avaneb võimalus, soovin kindlasti kandleõpinguid jätkata.

Helen-Carol: Tore, et meile pakuti võimalust kannelt õppida. Väga vahva oli hiljem oma õpitut aktusel teistele demonstreerida. Kui esialgu arvasin, et kannelt on väga lihtne mängida, siis pärast õpitoast lahkumist oli mu arvamus to- taalselt muutunud.

MAARJA HERMANN

Kooliaastasse sisseelamiseks said Reine Niine juhendamisel väikekannelt sõrmitseda nii õpilased kui ka õpetajad.

Suvi korrakajtsjate pilgu läbi

Suvi on olnud politseile väga tõine. Seaduserikkujatest oli enim kiiruseületajaid ja alkoholi joobes avalikus kohas viibijaid. Oli ka neljal korral kaubandusseaduse rikkumisi (tõmmunahalised, kes müüsid teadmata päritoluga saage ja tööriistu).

Ajavahemikus 28.05.–30.05. on Surju vallas RMK puidu ladustamise vahealaost varastatud 15 tm lehtpuukütet.

30.06. lõi alkoholi joobes meesterahvas vanemale mehele jalgadega keha piirkonda.

Ajavahemikul 30.03.–10.06. on Saarde vallas Kanakülas tundmatu isiku poolt tungitud tühjana seisvasse talumajja ning asutud sinna elama.

02.07. võttis Saarde vallas Tihemetsas meeskodanik vägivallaga ähvardades ära naisterahva pangakaardi ning seda kasutades pangaautomaadist sularaha.

11.07. varastati Kilingi-Nõmme kesklinnas seisnud lukustamata autost käsiraadiojaam.

12.07. öösel toimus Kilingi-Nõmme kakkus, kus alaealised noormehed löid täisealisi mehi.

20.07. lõi Saarde vallas Kalita külas meeskodanik naiskodanikku vastu õlga.

Ajavahemikus 20.06.–08.07. on Saarde vallas Tihemetsas sisse murtud tühjana seisvasse majja ning varastatud sealt erinevaid esemeid.

Ajavahemikus 13.07.–23.07. on Kilingi-Nõmme varastatud maja ees seisnud sõiduauto Pontiac Transporter kaks udutuld.

Ajavahemikus 26.07.–27.07. on sisse murtud Saarde vallas Veelikse külas asuvasse angaari ning varastatud sealt erinevaid tööriistu.

29.07. löödi Kilingi-Nõmme toitlustusasutuses meeskodanikku jalaga näo piirkonda.

05.08. avastas Keskkonnainspektsiooni töötaja ebaseadusliku raide RMK Pärnumaa metskonna territooriumil Saarde vallas Kalita külas, kus oli maha on raiutud 5,9 tm puitmaterjali ning tekitati avaldaja hinnangul kahju 1526 krooni ulatuses.

08.08. kella 20.30 ajal juhtis joobes mees Pärnu maakonnas Surju vallas mootorsõidukit VAZ 2105.

09.08. õhtupoolikul toimus kakkus Kilingi-Nõmme Pärnu tn-l asuvas pargis.

Ajavahemikul 11.08. kuni 18.08. on Pärnumaalt Saarde vallas Väljaküla külast Suitsu-Rebase tee äärest varastatud 35 tm haavapalki. Vargusega tekitati avaldaja hinnangul kahju 16 800 krooni.

Kuna sügis on kätte jõudnud ning suvel linnast ära olnud lapsed tagasi, on vaja lapsevanematele jälle meelde tuletada paari põhitõde:

- alla 16-aastane alaealine ei tohi ilma täisealise saatjata avalikus kohas viibida peale kella 23.00
 - alla 16-aastaselt alaealisel on keelatud peale kella 21.00 külastada kohvikuid ja baare, kus müüakse alkohoolseid jooke (v.a külastused koos vanemate või täiskasvanud saatjaga)
 - alaealisel on keelatud tarbida alkohoolseid jooke ning omada ja tarbida tubakatooteid.
- Kui laps küsib ennast õõseks sõbra juurde, uurige, mis otstarbel õõseks ära jäädakse, kellega koos ollakse ning mida tehakse. On sagenenud juhused, kus lapsed, vanemate teadmatust ära kasutades, hulguvad öisel ajal ringi, tarbivad alkoholi, mille tulemusena lõhutakse ning rikutakse võõrast vara. Sageli süüdistatakse lapse pahandustes halbu sõpru. Enne süüdistamist soovitan aga mõelda, kas te ise olete piisavalt sageli selgitanud lapsele, mis on hea, mis halb, milline õige, milline vale käitumine. Lapse kasvatamine peab algama kodust, seda ei pea tegeema lasteaed ega kool. Ka väiksema lapse õue mängima lubamisel tundke huvi, kellega koos ning kus ollakse. On märgata, et huvi hakkavad pakkuma lasteaia uued atraktsioonid. Kui neid kasutaksid lasteaia alised, oleks huvi arusaadav. Kui sinna kipuvad aga noormehed vanuses 14–16 aastat, siis tekib küsimus: kas tagasi lapsepõlve?

Lastele, kes alles hakkavad koolis käima, tuleb meelde tuletada liikluse põhitõdesid, et ära hoida õnnetusi. Kõige targem selleks on võtta laps käekõrvale ning käia tulevane koolitee mitu korda läbi, seletada teel ette tulla võivaid ohtusid ning õige ja ohutu liiklemise tarkust.

Kõigile ilusast sügist ning turvalist kooliaasta algust!

PILLE KAROTAMM

Kilingi-Nõmme konstaablijaoskonna vanemkonstaabel

Unustatud mõisad

Voltveti mõis

Kuuendat aastat toimuv külastusmäng „Unustatud mõisad” kutsus mõisa-, loodus- ja rännuhuvilisi, kes tahtsid suvist Eestimaa avastada, kuuel suvepäeval mõisaid avastama. Mõisad olid külastuspäeval avatud 10.00 kuni 18.40. Pärnumaal olid külastusteotel Tõstamaa ja Võidula ning Voltveti (Tihemetsa).

Mõisamängu üldkorraldus

on traditsiooniline: osavõtjad said esimesest külastatavast mõisast osalejaraamatu, millesse kogusid külastuspäeval mõisatest templeid. Vähemalt 10 mõisat külastanute vahel loositakse välja kutseid sügisel ühes Eestimaa mõisas toimuvale teatrietendusele. Loositakse välja 25 üksikkutset ja 10 kolmele inimesele mõeldud perekutset. Lisaküsimusele õigesti vastanute vahel läheb loosimisele 20 Eesti mõisaid tutvustavat raamatut. Mõisamängu kohustuslikku ossa kuulus igal täistunnil toimuv giidiga jalutuskäik.

Voltveti mõisas oli külastumäng lahendatud teemapäevadena

Volvetis on peamiselt 19. sajandi I poolel kujunenud hooneterikas ansambel. Esimene teade mõisast pärineb 1601.a. Voltveti saksakeelne nimion Tignitz. 1631. aastal omandas mõisa rittmeister Dietrich Wolffeldt, kelle nimest on hiljem tuletatud mõisa nimi Voltveti. Mõisa näol oli tegemist eraomandusliku rüütlimõisaga nagu enamiku Eesti mõisate puhul. Wolffeldtide suguvõsa käes püsis mõis kuni 1737. aastani, aastast 1786 kuni võõrandamiseni oli von Stryckide valduses. Mõisate riigistamise järel asutati sellesse Voltveti Metsakool.

Voltveti mõis (Pärnumaa Kutsehariduskeskuse Tihemetsa õppekoht, alatest k.a 1. juulist Voltveti Koolituskeskus vt ka (www.hariduskeskus.ee) liitus mõisakoole ühendava külastusmänguga alles sel aastal. Valmistusime külaliste vastuvõtuks koos piirkonda jäävate Saarde valla asutuste (Tihemetsa Põhikool, Kilingi-Nõmme Muusikakool, Allikukivi raamatukogu, Tihemetsa ja Kilingi-Nõmme päevakeskus) ja seltsidega (MTÜ Päevakübar, Iiris, Kilingi-Nõmme Martad, kunstiring Spekter). Igal täistunnil toimusid giidiga jalutuskäigud. Planeerisime need vaheldumisi: mõisaring ja pargiring. Päeva alustas mõisaring. Giidid olid igal päeval erinevad: kutseõpetajad Marje Kask, Kaja Hiie ja Värdis Soomann, andragoog Erna Gross, metskonnatöötaja Vaiga Lill, põhikooli õpilased Miina Kask, Maarja Hermann ja Kadri Rea. Igal päeval võttis külastajaid vastu ja jagas toimuva kohta juhatusi erinev mõisahärra või -proua. Härrasrahva ametis olid koolituskeskuse majandusjuht Mati Jassik, MTÜ Iiris liige Liisi Oja koos noorte preilnatega, kutseõpetaja Rita Pillisner, „Päevakübarast” Helle – Mai Kiris, kes end samuti üksvahe koos preilidega näitas, varem Tihemetsas elanud proua Naima Melnits ning õpetajaproua Marju Sepp.

Külastajate mõisapassidesse, mida sai lunastada üksikult või perele, löid lõvikujulisi templiläljendid õpetajad – külaseltsi liikmed Salme Haavik ja Malte Kruusamägi.

Mõisas olid näitused ja toimusid töötoad

Mõisamajas oli üleval hulgaliselt püsinäitusi. Mõisa- ning metsakooli ajalugu tutvustavad stendid (jäävad üles ka edaspidiseks) said välja pandud tänu kasvataja-õpetaja Marju Sepa ning info- ja kommunikatsioonispetsialisti Krista Staškevitši koostööl. Täna kutseõpet, mis Tihemetsas toimub, tutvustasid õpetajate koostatud väljapanekud jahindusklassis (topised ning metsandusõppevahendid) ning aianusklassis. Tehnikumiaegu oli sobilik meenutada õpetaja Salme Haaviku seatud näitusel, mille eraldi ossa olid kogutud kutseõpetajate kirjutatud õpikud-konspektid. Püsiväljapanekuna jäävad Voltveti koolituskeskusesse Päevakübarale kuuluv Voldermar Randmaa valmistatud makettide näitus. Vaid mõisapäevadeks olid üles seatud 49 riigist pärit noorte tehtud fotod, kus nad on jäädvustanud oma kodukandi miljöö, ajalugu ja arengut. Kohvikus sai vaadata harrastuskunstnik Ene Metsa töid ning klassiruumides olid kunstiring Spekter maalid, Päevakübarate portselani näitusmüük, põhikooli õpilaste kunstinäitus ning Irise käsitöönäitus.

Mõisas toimusid erinevatel päevadel erinevad töötoad: ümarpalgist lillekasti ja pingi valmistamine, siidimaal, maiustuste tegemine, pärlitehnika ehte valmistamine, karpide ning organztechnikas lilleprosside tegemine. 11. juulil oli üks töötuba pühendunud mõisamajandamise alustalale, milleks on arvestus- ja majandamiskunst ehk raamatupidamine ja ettevõtlus. Voltveti viimane mõisahärra parun Bernard von Stryck olla olnud Liivimaa üks esimesi autoomanikke, seetõttu oli ühe päeva töötuba pühendatud kaasaegsele autoõpetusele ja liiklusohutusele.

Historistlikus laadis Voltveti mõisasaalis esinesid muusikud

Viimasel külastuspäeval oli kuulda mitmeid lauluhaali. Keskpäeval tegid hõbehäälsed Tihemetsa Põhikooli tüdrukud õpetaja Tiia Hermanniga häärberis hääleharjutusi ja laulsid Olav Ehala kirjutatud kaunist viisi: “Päike ammu loojunud, uttu mattunud on tee. Kuid vanas lossis järve kaldal üht kostab lauluhaali veel”. Saalis küünla valgusel rüütlilapsed laulavad”. Laulude ja instrumentaalpalade kontsert, mida nautis umbes poolsada inimest, algas kell üks ja siis mürtsus Voltveti mõisa saalis trumm, helisesid kitarr, klaver ning akordion. Kell kuus õhtul laulud jätkusid. Saalitoolid ning lisaistmed olid täitunud Hedvig Hansoni ja Andre Maakeri musitseerimist nautima tulnud inimestega.

Juulikuulise laupäeval oli mõisamaja klassis muusikalise tantsuline etendus *Romeo ja Julia* (pianist Diana Liiv ja TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia tudengid), sest häärberi saalis oli parasjagu pulmapidu hoos: legend armastusest sai tänapäeva toodud.

Lisaks kaubeldi, sõõdi-joodi, võideti ja tehiti häid tegusid

Kõigil päevadel pakkus OÜ Vilensa hommikukohvi ja -teed ning selle kõrvast, hiljem ka lõunasuppi. Mõisapäevade ajal toimus maikuus välja kuulutatud võistluse *Voltveti mõisa road 2009* toitude degusteerimine ning võiduroogade väljaselgitamine. Parimateks peeti Astra valmistatud mõisakooki, Sirje kreemjat lõhesuppi ning Lehti valmistatud salatit.

Viimasel mõisapäeval kaubeldi pargiservas ka täikal ning õnneingli soosingut sai proovida ühel päeval Martade, teisel päeval Suure- Jaani valla Vastemõisa naiste õnneloosi võttes.

Raamatusõber sai soetada soodsa hinnaga „loetud” raamatu, tehes ühtaegu annetuse trepilõvide restaureerimise toetamiseks. Hulganisti oli ka neid, kes lahkusid majast koos trepilõvi pildiga, mille pöördelt võis lugeda: „Selle tunnustähe ettenäitajal on helde süda ning kindel meel. Täname Voltveti mõisa lõvide taastamiseks tehtud annetuse eest.” Täname kõiki annetajaid, teie panus lõvide restaureerimiskulude katmiseks oli kiiduväärne.

Külastajaid kogunes tuhatkond

Külastusmängu „Unustatud mõisad” kuuel suvepäeval külastas Voltvetit peaaegu tuhat inimest. Selleks, et külalistele mõisamaja, parki, olnud ja olevaid aegu ning erinevaid käsitööoskusi tutvustada, süüa pakkuda, koristada ja korraldada, oli meie korraldustoimkonnas poolsada inimest.

Voltvetit väisasid mitmed ekskursioonigrupid: Saarde valla päevakeskuse korraldatud vallarahva ekskursioon ja von Stryckide ning Helme ja Tõrva inimestest reisiseltskond, rõõmus keskealiste grupp, mõisahuvilised Viljandimaalt jt. Mõnelgi päeval kostis külastajate suust võõrkeelt. Käis sakslasi ja inglise keele kõnelejaid. Ühel päeval kulunuks marjaks ära läti keele oskamine, sest kaks külastajat olid Lätimaalt tulnud ratturid. Kui „saldejums” ja „lgau-nija”, mis eestlase enda rahvustunnet ning naabri te maiustust – jäätist – võiksid kiita, vahetatud said, läks vestlus edasi kahes arusaadavas keeles: inglise ja vene keeles.

Oma koolimaja käis vaatamas ka paar vilistlaste gruppi.

Aitäh kõigile, kes aitasid, uurisid, kogesid ja kontrollisid, kas peab paika vanarahva ütlus: „Oleks Õisu heinamaad, Viljandi põllud ja Voltveti metsad, siis saaks sellest maapealne paradisi!”

PIRET KOOREP

Pärnumaa Kutsehariduskeskuse Voltveti Koolituskeskuse juhataja

Kilingi-Nõmme Päästekomando mehed Haivar Kielas, Ariko Kielas ja Olev Paukson Eesti organiseeritud päästetegevuse 90. aastapäeva paraadil Tallinnas.

Vallas uus ametnik!

Alates septembrist töötab Saarde vallavalitsuses maakorraldajana **Martti Rooden**.

Ta on 44-aastane, lõpetanud EMÜ metsanduse erialal. 1987. aastast alates alaline elukoht Saarde vallas.

2003. aastast töötas ta Maaametis kinnisvara korraldamise osakonnas peaspetsialistina. Tööülesanneteks oli looduskaitseliste piirangutega kinnistutega seotu ja maareform. Seega ei ole praegune tegevusvaldkond talle tundmatu.

Soovime Martti Roodenile edu uuel tööpostil.

SS

Parim majanduspoliitika on parim hariduspoliitika

Nende sõnadega algas uus kooliaasta Pärnumaa koolijuhtidele. Mõtte väljütletaja oli hr Andres Arrak, Mainori Kõrgkooli majandusõppejõud.

Mõte muidugi ilus, kuid: „Sõnad, sõnad, sõnad,” kostaksin selle peale, „sest tegelikult on ju näha, et puudub nii arvestatav majanduskui ka hariduspoliitika”.

„Isikliku ja üldise heaolu ni viib ainult üks tee. See tee algab seal, kus kooliuks avaneb,” ütles president Toomas Hendrik Ilves selle aasta tarkusepäeva eelõhtul.

Tihemetsa Põhikooli uks avanes tänavu 58-le õpilasele. Nende hulgas üheteistkümneme 9. klassi õpilasele-lõpetajale ja neljale 1. klassi koolipoisile-tüdrukule.

Eelmise õppeaasta 1. septembril koputas härra president lastevanemate südametunnistusele, et emad-isad ei jäta oma lapsi üksik, kui õppetöös tõrkeid ette juhtub tulema. Ta tuletas neile meelde, et koolilaps teeb väga tähtsat tööd: ta õpib eluks. Ta soovis, et emal-isal oma tähtsa töö kõrval ka lapse tähtsa töö jaoks aega jagu. See oli mõeldud aastal. Siis oli lapsevanemad tööd ja võibolla nappis tõesti lapse jaoks aega.

Tänavu on paljugi teistmoodi.

Tööd ei ole. Ja jällegi suleti vabariigi mitu-mitu kooli. Selle aasta presidendi sõnum ei ole lapsevanematele suunatud, vaid hoopis koolipidajatele. Et kooliuks avaneks.

Tihemetsa põhikooli uks on üle saja aasta igal kevadel rõõmsad noored mesilassülemine gümnaasiumidesse ja kutseõppeasutustesse uusi teadmisi omandama saatnud ning igal sügisel uued mudilased oma tiiva alla taas kokku kogunud. Siin on põlvkondade kaupa õppinud vanemad-vanaisad, nende lapsed ja lapselapsed. Ka tänavuste kooliastujatega pole teisiti: Liisi Voitra ema ja vanaisa ning vanavanaisa on siin (tollal küll Väljaküla või Voltveti koolis) õppinud, Johannes-Aleksander Raidi ema ka. Ly Lillemägi ja Argo Kaseväli alles hakkavad kanda kinnitama. Mis sellest, et uusi koolituli on neli: 50% I klassist on ikkagi juurtega selle kooli kasvandikud! Tahaks väga loota, et ka nende lapsed kord selle maja seinet vahel oma esimesed tarkuseterad kätte saavad!

Kevadine lõpuklass on oma uuel teotstel edasiliikumist alustanud. Kaks õpilast on haridustee jätkamiseks valinud Pärnu gümnaasiumid: Miina Kask Süteva Humanitaargümnaasiumi ja Sven Saarpere

Tihemetsa põhikooli 1.klass: Liisi Voitra, Ly Lillemägi, Argo Kaseväli, Johannes-Aleksander Raid ja klassijuhataja Inna Oks.

Pärnu Ühisgümnaasiumi, neli õppurit jätkab Kilingi-Nõmme Gümnaasiumis ning veel neli otsustas kutse omandamise kasuks.

15 Tihemetsa Põhikooli endist lõpetajat omandab kõrgharidust erinevates vabariigi kõrgkoolides. Nende hulgas Kirsti Jõesalu Tartu Ülikooli etnoloogia doktoriõppes. Kolm mõned aastad tagasi Tihemetsa kooli 8 õpilasega väikeklassi lõpetanud noormeest on esimese aasta tudengid: Risto Vainlo

Tallinna Tehnikaülikooli telekommunikatsiooni eriala üliõpilane ja Rauno Salomon ning Kristjan Mändmets Mainori Kõrgkooli Pärnu filiaali ärijuhtimise logistika eriala üliõpilased.

Kui maapõhikooli kaheksast lõpetajast kolmest saavad tudengid, siis on see arvestatav kvaliteedinäitaja.

AITA MATSON

Tihemetsa Põhikooli direktor

Uudiseid Talilt

Tänavu sügisel alustas Tali Põhikool 51 õpilase ning 16 töötajaga. I klassi astus 5 poissi-tüdrukut.

Kevadel lõpetas 9. klassi 9 noort. 4 neist jätkab õpinguid Kilingi-Nõmme ja Pärnu gümnaasiumides. Ülejäänud asusid õppima kutseharidussüsteemis.

Õpilaste suvi oli teguderohke. Muusikaõpetaja Piia Salomoni järjekindel töö kandis vilja ning meie laululapsed said koos Tihemetsa kooli lauljatega Tallinnasse laulupeole.

Õpetaja Eha Kuusk viis grupi õpilasi Häädemeestele Põhja-Liivimaa festivalile, kus müüdi õpilaste ja õpetaja

valmistatud käsitöid. Eriline menu oli maalistatud kalossil. Tantsutüdrukud osalesid võistutantsimisel. Ka Kilingi-Nõmme sügislaadal käijad said nautida meie tantsijate kava.

Sügisel märkasime kõik kaunimaks muutunud koolimaja. Koolihoonet tehti uued räästakastid ja paigaldati vihmaveetorud. See töö sai tehtud omavalitsuse rahadega ja härra Andres Kuke abiga. Aitäh!

HELI BURGET
Tali Põhikooli õpetaja

Tali kooli tantsutüdrukud.

VÕRKPAALL

Kõigil gümnaasiumikalistel noortel ja täiskasvanutel võrkpallihuvilistel on võimalik ühineda SK Saarde treeningutega uues spordihoones.

TEISIPÄEV 20.00-21.30
REEDE 20.00-21.30

Täpsem info telefonil 4492752 või kodulehel www.skisaarde.ee.

SULGPALL & SQUASH

Sügisel saabumisele tulge tutvuma sulgpalli ja squashi mängimise võimalustega Kilingi-Nõmme spordihoones. E, K, R ja L, P. Info saali aegade, hindade ja ette registreerimise kohta saab Spordihoonest administraatorilt ja meie kodulehelt.

Täpsem info telefonil 4492752 või kodulehel www.skisaarde.ee

Kõikide Saarde valla elanikele soodustused

SEPTEMBRIS BODYPUMP

SAARDE VALLAS ÕPPIVATELE ÕPILASTELE JA ÕPETAJATELE POOLE HINNAGA

P	20.september	18.00	aeroobika	Marge Rull
T	22.september	18.00	bodypump	Raido Ilp
N	24.september	18.00	bodypump	Elina Otto
P	27.september	18.00	aeroobika	Marge Rull
T	29.september	18.00	bodypump	Raido Ilp

Treeningud 60 minutit / täispilet 70 EEK
soodushind 35 EEK

Info ja registreerimine telefonil 44 92 752
spordihooone@skisaarde.ee
www.skisaarde.ee

ÕNGITSEMISVÕISTLUSED SAARDE PAISJÄRVEL

22. augustil toimusid järjekordsed õngitsemisvõistlused Saarde paisjärvel (tuntud ka Kiriku järvena). Ilm oli ilus ja osavõtjaid nii lähemalt kui kaugemalt rohkesti. Traditsiooniline stardipauk järvelt paadist kõlas kell 6.00, võistupüük kestis kolm tundi. Sel korral oli õnn nende kalameeste õuel, kes panustasid särjepüügile, sest suuremad kalad jäidki nendel võistlustel püüdmata.

Võistluste tulemused:

Osavõtjaid oli 38. Kokku püüti võistluste käigus välja 681 kala kogukaalus 14,54 kg.

Auhinnalistele kohtadele tulid:

Suurim kogus kaalu järgi 3580 g - Timo Roos.

Suurim kogus tükiarvu poolest 159 tk. - Timo Roos.

Suurim kala 575 g linask - Rein Gustavson.

Parima tulemusega võistkond: 4645 g 223 tk. - Jaan Saklane, Reino Laas, Raivo Rohtoja.

Noorim osavõtja Ike Melnits 6 a. - 280 g 11 tk.

Täname Saarde Kalameeste Seltsi poolt kõiki osavõtjaid!

Esitaksin siinkohal ka väikese üleskutse. Nimelt plaanib Saarde Kalameeste Selts sel sügisel osta haugimaime Saarde paisjärve toomiseks, et tasakaalustada kalade kooslust, sest praegu on järves suur nn prügikala (särje) ülekaal. Selleks ettevõtmiseks on oodatud rahalised annetused kõikidelt, kel vähegi võimalik. Annetajate nimed saavad kirja pandud ja üles seatud Seltsi kodulehele. Hoolitsegem siis üheskoos selle eest, et ka järgnevatel aastatel oleks järvest midagi väärtuslikku püüda.

AIVAR KARTAU

Saarde Kalameeste Seltsi esimees

Saarde läbi ajaloo prisma

116

1940. a.

23. aprillil tegi siseministeerium korralduse maavalitsusele: kui palju on valdadesse vaja ehitada puurkaevusid. Pärnumaale oli vaja 274 kaevu, neist Laiksaarde 12, Saardesse 7, Talile 3, Tihemetsa 3.

25. aprillil lõppesid koos praktikulistele harjutustega kodanliku õhuaitse kursused Kilingi-Nõmme elanikele.

28. aprillil sooritasid Kotkapoja katsed: Gross Jaak, Gross Raul, Willipalt Peeter, Kopp Harri, Haljaste Oskar, Luhasaar Heinrich, Kuusk Ain, Pärnpuu Eduard, Rigolt Kuno, Kiviselg Harri, Paltmann Aksel, Paltmann Harri, Tuisk Voldeemar, Nõmm Ants, Lööke Johannes, Tali Leo ja Mitt Evald.

Aprillis Saarde munaühisuse avaldatud 1939. a äriseisus selgub, et kulud-tulud olid 3108 kr, kaupu laos 165 kr eest, vallasvara 107 kr ja ärihahjud moodustasid 178 kr.

Aprillis andis „Pärnu Päevaleht” teada, et kujur P. Hormal (kuni 1940. a-ni Horn) valmib Tallinnas mälestussammas Kilingi-Nõmme kihelkonnakoolis kolm aastat tagasi toimunud kinoplahvatuse ohvritele. Kuju kõrguseks 3 m, maksumus 3500 kr ja mälestussammas seatakse maikuus ühishauale üles. Esialgu plaaniti sammas küll avada õnnetuse kolmandal aastapäeval, kuid samba püstitamise komitee tegi otsuse avada monument suvel, kui loodus on oma kaunis ilus. Lõviosa rahast monumendi püstitamiseks saadi korjanduse teel.

Linnavolikogust lahkub Albert Oissaar, olles olnud selle koosseisus pea 20 aastat.

1. mail toimub Kilingi-Nõmme Lõuna-Pärnumaa hariduse ja maateatrite päev, korraldajaks Eesti Haridusliit ja Kilingi-Nõmme seltskondlikud organisatsioonid. Kavas oli kolm referaati: 1) Vabaharidustöö osatahtsus, avaldusvormid ja tuleviku väljavaated; 2) Ülevaade Lõuna-Pärnumaa vabaharidustööst; 3) Maateatri ülesanded tänapäeval. Esinesid Kilingi-Nõmme laulukoor ja orkester.

Maikuus andis Kilingi metskonna Massi (Massu) vahtkond oma taimeaiast tasuta männitaimi. Tingimuseks oli, et talupidajal metsa all 10 ha ja sel juhul sai metsaomanik taimi suuremal arvul.

5. mail toimus Saarde Põllumeeste Seltsi Kaitseliidu Saarde maleva aasta peakoosolek koos aruannete, tegevuskava, valimiste ja läbirääkimistega.

6. mail põles Talil Peeter Teearu Rakste talu segamets, kust tuli kandus Elmar Kurmi metsamaale. Tuletõrje ja kohalikud said õhtuks tullest võitu. Kahju kokku 350 kr.

8. mail loodud Kilingi-Nõmme linna vaeslastekohtu esimeheks valiti Karl Eensaar, liikmeteks Juhan Rosenberg, Karl Vill ja Jaan Mikalai.

11. mai. Kilingi-Nõmme eelarve 1940-41. a 31375 kr, mis on eelmisest aastast 10 % suurem. Planeeriti ametnike palkade tõusu, toetust Kohaliku Õhukaitse organisatsioonile, uue pritsikuuri ehitust tuletõrjele, linna kanalisatsiooni ehitust, supelbasseini ehitust, Laada ja Kiriku tänava ning turuplatsi korrastust.

12. mail tuletõrje ühingu saalis

suur emadepäeva kontsert. Esinesid tuletõrje puhkpilliorkester, linnavanem Helmut Nirk, muusikaseltsi segakoor. Näidendi „Armastus võidab” esitasid I algkooli õpilased. Korraldas Kilingi-Nõmme Naisselts.

17. mail külastas Kilingi-Nõmme „Ugala” teater Hella Vuolijoe 3-vaatuselise näidendiga „Vastumürk”.

18. mail lahkus Tallinnast Saksa aurik „Der Deutsche”, peal viimased ümberasujad, kes soovisid Eestist Vaterlandi ümber kolida. Tihe metsa vallast lahkus Albert Kaufeld, Kilingi-Nõmmest (Pärnu tn 56) Gertrud ja Guido Johannson.

19. mail toimus tuletõrje saalis II algkooli pidu koos deklamatsioonide, laulude, rahvatantsude ja näidendiga „Soovisõrmus”.

19. mail sooritas maavanem J. Marksoo maakonnas pikema ringsõidu, tutvudes maavalitsuse kutsekoolide olukorraga. Üks neist oli lastekodu „Liivia” Tihemetsas. Lastekodu suur viljapuuaiad oli talvepakase järel suures osas hävinud. SaardeKodumajanduskooli hoone vajas põhjalikku remonti, mida maavalitsus siis ka lubas.

Naiskodukaitsesse astusid Kikeperast Kannus Helgi, Kukk Linda, Talts Senta ja Tamman Liisa, Kanakülalt Kivisild Aline, Nieländer Linda ja Saareleht Liisa, Talilt Kulbok Elli ja Lindov Meeta.

19. mail toimusid Tihemetsa vallas Lauri talu ümbruses Kaitseliidu Saarde malevkonna jao ja lahingväljaõppe ja patrullvõistlused. Iga kompanii oli esindatud 8-mehelise jaoga. Võistlejate riietus oli

Lipupäevast osavõtjad on jõudnud pangamaja ette.

vaba, kuid nõuti säärasaaste olemasolu, rakmeid, vintpüssi ja padrunitaskut. Patrullipealiku varustuses pidi olema binokkel, kaarditasku, ajanäitaja, kompass, pliiatsid, kirjutuspaberid, kumm ja joonlaud. Võistluse viis läbi piirkondlik inspektor leitnant K. Puusaar.

Kilingi-Raeküla Enesearendamise Selts „Lootus”, Pati-Ristiküla Maatöölise Ühisus, Pati-Ristiküla Põllumajandusline Ühing, Pati-Ristiküla Põllumeeste Selts, „Studio Commedia dell’Arte” –nimeline Jäärja näiteühing, Talli Kontrollühisus, Talli Muusika-Laulu Selts,

Materjale vedavad veoautod turuplatsil.

Mais avaldab Riigi Teataja siseministri resolutsiooni, millega suletakse järgmised ühingud: Jäärja Kontrollühisus, Jäärja Põllumajanduslik Ühing, Kanaküla Rahvaraamatukogu Selts, Kilingi-Kikepera Perenaiste Selts, Kilingi-Nõmme alevi ja Kilingi valla Tööliste Selts,

Veeliks Põllumeeste Selts, Voltveti Hariduse Selts, Kilingi-Nõmme alevi ja Kilingi valla Ühendatud Tööliste Ametiühisus.

23. mail toimus „Vanemuise” etendus „Montmartre’i kannike”.

Jääb pooleli

OLEV PAUKSON

Ilmast ja põllust

Sügisene pööripäev on ukse ees. Mihklikuu äike arvati sooja sügist näitavat. Soe sügis pidi pikka talve tähendama. Kuigi äikese teed meie maadelt seni kaarega mööda lähevad, on mujal Eestis tema kõmistamist tänaseni kuulda. Soojust näib jätkuvat veel mõneks ajaks. Tavaliselt jaheneb suvesoojus sügisepoolseks 21.augustil – tänavu pole veel septembri alguseski öökülma teinud. Sügise saabumise esimeseks märgiks ongi öise õhutemperatuuri langemine alla +10°, päevad võivad olla suviselt mõnused.

Jõgeva Ilmavaatluskeskuse agrometeoroloogid, kes vabariigi ilmavaatluspiltidelt saadatud andmed ümber töötlevad, märkisid, et tänavune suvi oli keskmisele lähedane ja mõõdukalt soe. Sadanud on üle Eestimaa aga väga ebaühtlaselt, kohati õige tugevalt. Augustis oli kõige märjem paik Soomaa ja Kuusiku vaheline ala, kus sademeid mõõdeti 180 mm ümber (keskmine on 80 mm). Kagu-Eesti poole vähenes vihma hulk kuni 50 mm-ni. Tihemetsas me mõõtsime kokku 123

mm kuus. Liigniiskuse teket pidurdab arvatavasti tuulauramine maapinnalt ning tuuliseid päevi meil jätkub. Pööripäevaeelsete tuulte suunamuutusi valvati eriti hoolikalt, selle järgi ennustati edasist ilmakäiku. Oma tähelepanekud tõendavad arvamuse paikapidamist. Ülekaalus lääne-lõunasuunalised tuuled näitavad soojapoolsemaid ilmasid tulemas; sagedased pööramised põhja-ida kaarde tähendavad külmade ilmade lähenemist. Kui siis ka hanede ja luikede sügisränne äkki massiliseks ülelennuks muutub, on varsti sügishallad ja mõnel aastal lumigi kohal.

Praegu on siis küll kuidagi kummaline. Lähinädalail pöörab tuul sageli sisemaal kagu ja lõuna-edelasse, kõrgrõhualade paigutus meenutab eelmise sajandi suveaja seisusid. Siiski, hoolimata soodsalt soojast ja niiskest ilmast on lehtpuud sügiselt kirjuks läinud. Linnulaulu on vähe kuulda, seda polnud suvelgi üleliia. Kuigivõrd on selleks süüd ka ülikiirel internetiseerumisel, ühenduse saad mätta otsas istudes. Kas on seda tõesti väga

vaja – pealegi looduskeskkonna häirituse hinnaga? Oleme unustanud aastakümnete taguse mure – radarimastide ja kõrgepingeliinide läheduses elades tekkisid tervisehäired. Aga kui palju meil praegu kodus mõne ruutmeetri peale elektroonikat on kokku kuhjatud? Üksikult võttes kahjutu ese, aga kogusummas? Arvan, et selle üle tasub mõtiskleda. Õhureostus on silmaga tabamatu-nähtamatu nagu oli seda kunagi Tšernobõli katastroofi aegsel ajal.

Sügis on seni põllul toimetada lubanud. Viljad on enam-vähem koristatud, kuivatitööd ja kartulivõtt veel kestavad. Rukkikülviga ei maksa pikalt viivitada. Oktoobris võib suure sooja järel äkiliselt külmaks minna. Orased võivad liiga nõrgalt talve alla jääda. Augusti lõpu külvid olla tärkanud nelja päevaga ja praegu rahuldavalt tugeva taimikuga, öeldi Jõgeva Sordiaretusjaamast. Lääne-Eestis soovitatav rukkikülvi aeg olevat 5. ja 20.septembri vahel. Suurim soov oleks ikka oma eesti leib laul.

SVEA RANDMAA

Maailmalõppu veel ei tule!

Otsides seoseid antud kuupäeva või maiade pikkarvestuse kalendri eri perioodide ja muude usundite ning astronoomiliste või ajalooliste sündmuste vahel, võib kindlasti leida palju teisigi huvitavaid kokkusattumusi. Näiteks kas või see, et maiade pikkarvestuse kalendri lõpukuupäeval ehk meie jaoks talvisel pööripäeval toimub ka Päikese joondumine Linnutee täheparve keskmega. See sündmus toimub aga oluliselt tihedamini kui kord 5125 aasta jooksul.

Taolisi juhuslikke kattumisi võib leida hea tahtmisega korraldajate mistahes muu kuupäeva puhul, kui hakata matemaatilisi seoseid või „süsteeme” välja mõtlema. Siiski ei maksa unustada, et maiade pikkarvestuse kalender põhines puhtalt matemaatilisel ning selle koostajad ei lähtunud ühestki apokalüptilisest teooriast või ettekuulutusest. Lihtsameelsete ja kergeusklike inimeste paanikasse ajamisel on oma osa olnud ka internetil ning

Hollywoodil. Nii võib internetist leida kõikvõimalikke kodulehekülgesid, kus ennustatakse 2012. aastal toimuvaid vulkaanipurskeid, maa magnetpooluste vahetumist, päikesetorme, kokkupõrkeid komeediga jne. Filmitegijad omakorda on juba valmis kedranud linatseose 2012, mille jooksul üleujutused jm. katastroofid maa elanikkonna pea välja suretavad.

Eriti lõbus on teooria Maa kohtumisest müütilise planeediga Nibiru, mis just 21. detsembril 2012 peaks pörkuma Maaga. Ei saa aga mainimata jätta, et eelmine kord pidi Maa „maailmalõpoteoreetikute” andmete põhjal sama planeediga kohtuma 15. mail 2003. aastal. Kui paljud lugejaist mäletavad toonast „maailmalõppu” ja sellega kaasnenud katastroofe?

Kõigi teaduslike ja psühholoogiliste ennustuste põhjal osutub aasta 2012 katastroofiliseks pigem eelkõige neile, kes maailmalõpupuhulusest haaratuna ise lollusi tegema hakkavad.

Kainelt ning asjalikult mõtlevatele isikutele on tegu vaid ühe põneva kuupäevaga, mida võrdsitavad efektseid filmid kinodes ja narmusest haaratud lähikondsete kummaline käitumine.

Meenutagem ühtlasi, et viimane suurem maailmalõpupaanika leidis aset sajandivahetusel. Erinevate „prohvete” poolt ennustatud maailmalõppusid on aset leidnud aga enam-vähem igal nädalal viimase paarisaja aasta jooksul. Seega on iga käesoleva artikli lugeja üle elanud arvestatava hulga „maailmalõppusid”, millest mitmed on olnud tihedalt vähemalt sama veenvalt või veenvamaltki põhjendatud kui maiade pikkarvestuse kalendril põhinev maailmalõpp.

SVEA RANDMAA
MARKO KALDUR

„...inimene, kes on hakanud midagi uskuma, mida pole olemas, ei ole hull, see on inimesele loomuomane...”

(Erik Puura)

GITHA värvikas võimlemissuvi

Ehkki möödumahakkavat suve võib sarjata väheste päikesepäevade ja rohke vihma eest, tuleb tõdeda, et võimlejate jaoks oli ilmataat „githalane”.

Suurel tantsupeol Tallinnas, kus Githat esindas gümnaasiumineidudest ja vilistlastest koosnev rühm, ei kimbutanud sadu ega külm tuul meid kordagi ja kogu võrratu Merepidu jättis hinge hardumuse pikaks ajaks. Githa kui endale nime teinud rühma võimlejad esinesid peol ikka esireas ning telepiltki püüdis kinni meie graatsilised kaunitarid.

Mõningaid ümberkorraldusi kavades oli vaja teha linnapäeval esinemiseks, sest just siis otsustas taevataat luugid valla päästa. Treenerite näod läksid aga üllatusest naerukile, kui kõige nooremad võimlejannad uljalt märjale bussijaama asfaldile kõhuli-selili laskusid ja kõik kavas olnud elemendid ette näitasid. Nähtu julgustas

suuremaidki kõik spagaadid sooritama ja kokkuvõttes kogemus missugune!

Vilistlarühma, kes emadepäeva peol graatsilisimaks rühmaks tunnustati, ootas ees auhinnamatkanuudega Salaci jõel. Enamiku le oli see esmakordne kogemus ja üksteisele tunnustati pisikest hirmugi hakkamasaamise ees. Jälle oli aga ilm parim, matkakorraldaja Aivar Vint professionaal ning päevale sai hindeks viis pluss!

Märkamatult oli käes august, mil algas juba kevadel planeeritud treeninglaager Uulus. Entusiastlike lastevanemate Sigrid Absaloni ja Maarika Puusepa eestvõttel oli võimlejal sel aastal võimalus vee- ja laagripäevad kodunt eemal. Lahke võõrustaja oli Uulu kultuuri- ja spordikeskus, kus kogu laagripere õõbis, treenis ning lustlikult vaba aega sisustas. Kohviku kokatädid valmistasid ülimaltsoodustavaid koduseid

toite, milliseid ei mäletanud palju laagrites olnud kogenud treeneridki. Eks vedas varane äratus koos õuesvõimlemisega nii mõnegi näomossi, kuid virgumisi taastus päevalust ja kõik trenniülesanded said täidetud. Suurt heameelt tegi juhendajatele see, et ükski laps ei jäänud ühisüritustest kõrvale ega tõmbunud nurka nukrutsema. Kaaslaste sõbralikkus aitas leevendada emme-issi ja lemmiklooma puudumist ning kõik lapsed näitasid ennast mingist uuest meeldivast küljest. Isetegevusõhtu kontsert, mille laagrilised iseseisvalt korraldasid ja kus ei tohtinud olla võimlemiskavasid, kujunes huvitavalt mitmekesiseks. Esitati klaveripalasisid, näitemänge, omaloomingulisi tantse ja trikke. Treenerite suureks heameeleks sõitis oma laste isetegemisele kaasa elama palju peresid. Vahvate õhtute hulka kuulusid veel Sigridi suure ja õdusa koduõue külastamine,

kiikamine jahiehitusfirmasse ning muidugi meresuplus.

Laagri sportlik eesmärk oli valmistumine ESS Kalev Pärnu võimlemisfestivaliks 14.-15.augustil. Avakontserdil Rütüli platsil astus Githa poolt üles kaks nooremat rühma, kaaslasteks Sindi võimlemistüdrukud. Jälle otsustas sadu niikaua oodata, kui meie etteasted publikuni jõudsid. Teisel festivalipäeval võimlesid juba žürii ees 1.-3.kl. rühm (juh. Eha Smolina ja Sigrid Absalon) rõngastega, 4.-6.kl. rühm (juh. Margit Schmidt) tuli uue 6-le kohandatud pallikavaga ja vilistlarühm (M. Schmidt) rõngaspallidega. Žürii andis tänavuse festivali parima naiste rühma auhinna Githa vilistlarühmale.

Tuleva aasta 3. juulil toimub Tallinnas Kalevi staadionil suur üleriigiline võimlemispidu, mis on II üleilmsete CSIT-i mängude avatseremooniaks. Ettekandmisele

tuleb 9 erinevale vanusele koostatud masskava, millede muusika ansambli The Sun ja Tanel Padari repertuaarist ning koos live-ettekandega peol. Selline võimlemispidu on võimlemisrahvale sama, mis rahvatantsijatele tantsupidu. Githa on osalenud kõigil senistel Kalevi suurpidudel alates 1996. a. Kahel peol on masskavade autoriteks olnud Eha Smolina ja Margit Schmidt. Peokavade õppimiseks läheb niipea, kui treenerid on kavaseminarid läbinud. Ent algavasse hooaega mahuvad kindlasti teisedki traditsioonilised ning uued võimlemisüritused – esinemised, võistlused, peod. Jõudu, tarmukust ja huvi jätku kõigile võimlemishuvilistele ja toetajatele!

Githa nimel
MARGIT SCHMIDT

Laagri avatantsud.

Kultuurikülade noortelaager Tommerupis 18-26 juuli 2009

18. juuli, laupäev

Väga vara hommikul Tallinna Lennujaamas Kallis päevik,

täna oli äratus vara, nii 4 ringis hommikul, et juba 5.00 startida lennujaama poole. Hea seegi, et moodsal ajal saab asjad internetis äetud – me ei pidanud check-ini sahas seisma, vaid tegime selle eelmisel õhtul veebis ära. Meie mureks oli nüüd lennujaamas vaid (kergelt ülekaaluline) pagas ära anda. 6.40 lend on küll vara, aga supersoodsad lennupiletid annavad meile võimaluse täna-päeva Kopenhaageniga tutvuda.

Lõunal hostelis

Kallis päevik,

oleme jõudnud oma õõbimispaika Kopenhaageni kesklinnas. Hommikul lennujaamast tulles jätsime oma pagasi siia, et ise linna suunduda. Sõime kaasaostetud hommikusööki, mille hankimisega erilisi probleeme ei tekkinud (meid teenindati veel avamata toidukohas), Kuninga aia nimelises pargis, kui tugev vihmasadu meid lähedalasuvasse muuseumisse varju otsima sundis.

Tuli välja, et Rosenburgi lossi muuseumikompleks oli hea valik – lisaks vihma eest pääsemisele saime hea ülevaate Taani kuningliku perekonna ajaloost (viimased viis sajandit on Taanit valitsenud kordamööda peamiselt kuningad nimedega Christian ja Frederik, varem oli ka mitu Ericut). Lisaks maalidele oli seal tarbeesemeid ja relvanäitus ning loss ise oli vaatamisväärsus.

Suurima elamuse pakkus meile aga tolle

muuseumi varakamber, kus oli vaatamiseks välja pandud monarhide kroonjuveelid, paljud neist sajandite vanused. Üks pilkupüüd- vamaid esemeid oli ristimismõõk, mis oli ülekullatud ning kaunistatud rubiinidega. Seal leidis ka kett, mis legendi järgi kukkus alla Tallinna lahingus ning andis viimase jõu usutegelasele, kes andis kogu oma võimu sõduritele, et võita lahingus paganaid. Kogu selle sära ja hiilguse järel oli hea, et väljas

oli endiselt sombune ilm, päikese kätte astudes oleksime ilmselt nägemisvõime lõplikult kaotanud.

Muuseumist väljudes võtsime suuna kesklinnas asuvale jalakäijate piirkonnale, et leida mõnus istumiskoht, kus aega parajaks lüüa, kuni me hostelis oma tuppa saame. Kuigi need tänavad olid paksult täis erinevaid poode, butiike ja kohvikuid-pubisisid, ei leidnud me kusagil vaba ruumi neljale väsinud turistile. Juhuslikus kohas seisma jäädes ja nõutult ringilt vaadates avastasime Kopenhaageni linna turistibussiliini CityCircle. Kuna see töötas tunniajast ringsõitu linnas, peavarju ja istepinki, ostime piletid ja hüppasime peale ning klõpsisime kõvasti pilte pea igast ehitist, millest möõdusime.

Nii roosiliselt see meil muidugi ei läinud – buss läks peale 20-minutilist sõitu katki. Uksed ei avanenud ega sulgunud ühtmoodi ja kaasreisijatega tegime ühispanuse bussijuhi abiks, kuid lõpuks olime sunnitud bussi vahetama (selle liini bussid sõidavad iga seitsme minuti järel ja meil oli kehtiv tunnipilet). Kuna teises bussis oli juba tunduvalt rohkem rahvast ja me istuma enam ei pääsenud, hüppasime sealt enne ringi täitumist maha ning otsisime edasi kohvikut, kus pikemat aega peatuda ja puhata jalgu. Selleks kohaks sobis nagu rusikas silmaauku „Elutoa“-nimeline kohvik, kus sai veedetud 2 mõnusat tundi.

Järgneb järgmises numbris

Kuhu minna meie vallas

**OLETE OODATUD Saarde Katariina kiriku
325.aastapäeva ning Saarde kihelkonnas evangeeliumi
kuulutamise 800 aastapäevale pühendatud üritustele**

LAUPÄEV, 19. SEPTEMBER

14.00. PALVUS Jäärjas, vana veski varemete juures.

Valla buss väljub Kilingi-Nõmme postkontori eest kell 13.30.

Tagasi tuleb buss palvuse lõppedes.

17.00. kirikus kristliku rahvamuusikaansambli

VALGE VENE KONTSERT

21.00 PALVUS kirikus

PÜHAPÄEV, 20. SEPTEMBER

12.00 PALVUS kirikus

12.00 – 14.00 LASTEPROGRAMM kirikuaias ja käärkambris

12.30 – 15.00 KELLATORN AVATUD huvilistele.

Iga täis- ja pooltund võimalus helistada kirikukella.

12.30 – 15.00. avatud Kilingi- Nõmme Gümnaasiumi ÕPILASTE

JOONISTUSTE NÄITUS kirikus,

MAALINÄITUS käärkambris ning

prof. ELMAR SALUMAA TUBA-MUUSEUM pastoraadis

15.00 Kirikus ajalooline ülevaade **KIHELKONNA KIRIKULOOST**

16.00 Protsessiooniga **PIDULIK JUMALATEENISTUS** kirikus.

Jumalateenistusel teenib **EELK** peapiiskop **Andres Pöder**.

Info telefonidel 52 71 563; 44 90 051

Laupäeval, 26. 09. kell 16 Tali Seltsimaja pargis

Suvelõpupidu ansambliga Seelikukütid.

Kaasa piknikukorv. Tasuta. Avatud müügikiosk.

Swedbank

Pangabuss

Kõik oma rahaasjad saate korda ajada pangabussis!

Tihemetsa > Kilingi-Nõmme

marsruudil sõidab pangabuss üle nädala esmaspäeviti

(28. september, 12. ja 26. oktoober,
9. ja 23. november, 7. ja 21. detsember)

Tihemetsa kaupluse juures kell 9.00–10.30
Kilingi-Nõmme klubi ees kell 11.30–14.30

Bussis saate:

- nõu pangateenuste kohta
- tellida ja kätte pangakaardi
- makseautomaadist oma kontole sularaha kanda ja välja võtta
- teha arvuti abil makseid
- sõlmida hoiuseid ja erinevaid lepinguid

Pangabussi sõiduplaan internetis: www.swedbank.ee
Küsige lisa 6 310 310

Uued vallakodanikud

ELIIS ARRO

01.09. 2009

Ostame Teie seisma jäänud,
töötava või mittetöötava,
käibemaksu või mitte käibemaksu
kohuslase firma. Info,
konsultatsioonid ja vormistamine
meie poolt. Tel. 55544544.

Raamatupidamisteenus

OÜ, AS, KÜ, MTÜ, FIE

www.fitek.ee

Küsi hinnapakumist

5646 1100

Kilingi-Nõmme naiskoor KANARBIK

alustab uut hooaega !!!

Tule klubisse **24. sept. kell 18.30**

Ees ootavad toredad üritused.

Kui usinalt õpime, saame ka esineda.

Juba 24. oktoobril oodatakse meid Jõhvi

Kontserdimajja naislauluseltsi 15.

aastapäevale.

5. juunil 2010 on naiskooride laulupäev

Rakveres.

Ootame koori ridadesse uusi lauljaid!
**Tule ja löö kaasa! Proovid toimuvad Kilingi-
Nõmme klubis neljapäeviti kell 18.30**

Õnnitleme!

ELLA SUGA	93
SINAIDA UINT	91
MEETA TEEARU	89
LYDIA MANGO	88
EHTA TISLER	85
VAIKE SCHELER	84
ÕIE OLM	84
LILLI PÄRN	84
ERNI TEHVRE	84
VIKTOR SIKK	83
HELDI RANDNA	82
HELMİ RIST	81
LAINÉ PÄRNMÄE	81
HELJO PULK	81
VALLI ORO	81
MAIMU LELLEP	81
HILJA PRIIPALU	81
HEINO PRIEDENTHAL	81
VILMA LIIV	80
LEIDA LUIGA	80
VILMA ISAITŠENKO	80
ALLI LAASME	80
HELMİ RAUSK	75
ENDLA METSTE	75
EHA UIBU	75
VIRVE RUUSOJA	75
VOLDEMAR TAMM	75
LINDA MURRIK	70
MIHKEL LINK	70
ELMO ILOSTE	70
REIN VIIMNE	70
HEINO TALTS	70

Korstnapühkija **Simson**

(kutsetunnistus 038934)

aitab Teid selliste murede puhul:
küttekollete ehitamise nõustamine,
korstna ja küttekollete
ülevaatuse aktid,
küttekollete puhastus ja
ummistuste likvideerimine.

Tel.511 4249 simson40@hotmail.ee

DECORPING

**Lõikame maha ja koristame ära
Tele kraavide ja teede äärse võsa**

TASUTA

Tel: +372 555 62 635

+372 44 60 007

Pottsepatööd

Pliidid, ahjud, kaminad

ehitus ja remont

Tel. 55 506 605 Hannes

e-mail kollo12@hotmail.ee

„Vanaturu Äri” ostab ja võtab müügile

hõbedast lauanõusid, hõbedast nuge-kahvleid-lusikaid, kuld- ja
hõbemünste, vanu postkaarte ja fotosid (enne 1950.a.), vanu nõu-
sid (Kuznetsow, Willeroy, Meissen, Arabia, Langebron, Melesk),
ordeneid, medaleid, vanu koolimärke (KN keskkool, Tihemetsa
Metsakool-Tehnikum, „Partsi” kool).

Turuplats 1
Telefon 449 2104

Oleme avatud
E-L 10.00-14.00

Lugupidamisega OÜ VANATURU

Saarde Sõnumid

Väljaandja: Saarde Vallavalitsus

Tel. 449 0135 www.saarde.ee

Toimetaja: Kalle Kiipus
tel: 5691 5098
449 2509

e-post: kalle@livonia.ee

Korrektor: Virve Martoja

Kuulutuste vastuvõtt:
Saarde vallavalitsus, E-R 8-16.30

Küljendus: Kalle Kiipus

Trükk: Hansaprint

tel: 443 3309

www.hansaprint.ee